

ne prispevke v letu 1917, in kakor jo bo dovedel do tega, tako saj upamo, da nam bo v letu 1918, redno mesečno izplačevala dostojne draginjske doklade, tako rajt jo prisili tudi v to, da dá učitelstvu svobodno pot do višje in temeljitejše izobrazbe.

Vojna.

Izročitev častnega roga gorskemu strelskemu polku št. 2. Dne 17. t. m. sta posetila župan dr. Ivan Tavčar in podžupan dr. Karel Triller v spremstvu, prezidialnega tajnika mag. svetnika Janka viteza Bleiweisa naš domači hrabri gorski strelski polk št. 2, ki se nahaja na italijanski fronti, da mu izročita od mesta Ljubljane častni rog. Izročitev častnega roga se je izvršila na posebno slovesen način. Pog je prevzel obdan od celega polka polkovni zapovednik polkovnik Pour. Častniki in vojaki so pozdravili zastopnike bele Ljubljane s pričrnim veseljem in župan ter njegova spremljevalca so preživeli med našimi fanti nepozabne ure. V znak svoje ljubezni do naroda in domovine so izročili častniki in vojaki županu pred odhodom med seboj nabrano svoto 4000 K v narodne namene in sicer 1500 K za „Slovensko Matice“, 1500 K za Ciril Metodovo družbo, 500 K za oslepele slovenske vojahe in 500 K za Krekovo ustanovo. Podčastniki so zbrali še posebej med seboj 330 K za ljubljanske reveže. Med burnimi ovacijami celega polka, ki je tako počastil svojo ljubljeno jugoslovansko domovino, so zapustili zastopniki bivališče naših hrabrih slovenskih fantov.

Zborovanje Zavezine delegacije.

(Dalje.)

60. »Zveza slovenskih učiteljev in učiteljic na Štajerskem« je pozvala z utemeljeno vlogo Zavezino vodstvo, da naj stoji v stik z »Zvezo slovenskega učiteljstva v Avstriji« in z »Deutsch-österreichischen Lehrerbundom« za državno vojno draginjsko doklado. To se je takoj izvršilo, a ta korak prvotno ni imel uspeha. Odposlanci obeh navedenih Zvez so se na naš poziv takoj zgledali pri ministrskem predsedniku ter pri naučnem, finančnem, vojnem in domobranskem ministrstvu.

61. Dne 25. junija 1916 se je razposlalo Zavezinih društvom okrožnico, v kateri so bila pozvana, da naj zavzamejo stališče v zadevi vprašanju z podžavljenje šolstva. V odgovorih se je izreklo 19 društev za podžavljenje šolstva, le eno društvo ni hotelo sedaj med vojno zavzeti svojega stališča.

62. Dne 24. novembra l. 1916 je bila v Ljubljani žalna vodstvena seja povodom smrti cesarja Franca Jožefa I. Po seji je šla deputacija k deželnemu predsedniku, da izrazi sožalje in obenem vdanost in zvestobo novemu cesarju Karlu.

63. »Učiteljskega Tovariša« je zadelo neugoda. Njegov upravnik Fran Marolt je bil mobiliziran. Po njegovem odhodu je prevzela upravništvo njegova soproga Emilija, ki pa je že 29. marca l. 1916 umrla. Marljivi začasni upraviteljci v spomin se je natisnil parte v »Učiteljskem Tovarišu«. Kmalu nato je bil sedanjí upravitelj vojaščine oprostjen in od tedaj upravlja zopet sam upravniške posle.

64. Urednik »Učiteljskega Tovariša« in »Zvončka« tovariš E. Gangl je moral iti zopet k vojakom. Uredništvo stanovskega glasila je prevzel Zavezin predsednik, uredništvo mladinskega mesečnika pa tovariš Ivo Trošt.

65. Pri kranjskem deželnem predsedniku grafu H. Attemsju so se poklonili zastopniki Zaveze povodom prvega rojstnega dne novega našega vladarja, poudarjajoč, da naj se izraz lojalnosti sporoči na Najvišje mesto.

66. Zavezin predsednik se je zglasil v avdienci pri kranjskem deželnem predsedniku zastran izredno krivičnega preganjanja enega izmed naših majodličnejših tovarišev.

67. Mamiest za majniško deklaracijo Jugoslovanskega kluba se je odposlal kot tiskano obvestilo vsem slovenskim šolskim in političnim listom ter nekaterim češkim in poljskim časopisom, kakor je bilo sklenjeno na zadnji seji upravnega odbora.

68. V odsek za preustrojitev našega šolstva so bili izvoljeni: Baukart, Černež, Flere, Gangl, Kleinmayr, Pahor in Stefančič.

69. Naučno ministrstvo in deželni šolski sveti v Ljubljani, Gradcu in Trstu so se opozorili s potrebnim utemeljevanjem, da naj se šolski pouk pozimi ne prekine.

70. Dr. Jan. Evg. Krekovec se je udeležila Zaveza po deputaciji. »Jugoslovanskemu klubu« pa se je ob tej priliki odposlala primerna sožalnica. Odbor za Krekov spomenik je naprosil Zavezo, naj se mu dološljejo vsi listi, ki pišejo od Kreku.

71. Včlanjenim učiteljskim društvom se je odposlala okrožnica za vzpodbudo k sodelovanju pri načrtu preustrojitve našega šolstva.

72. Član naše organizacije, skrit pod imenom »Fr. B.«, je vehementno napadel našo Zavezo. Vodstvo je bilo prisiljeno poslati socialdemokratskemu listu »Naprej«, v katerem je članek izšel, primeren odgovor. Nečuveno je bilo, da je temu popravku pristavilo uredništvo zlobno pripombo. Zavezino vodstvo je bilo pripravljeno spričo uredniškega naravnost energično poseči vmes, saj se tiska »Naprej« v »Učiteljski tiskarni«. Ker so pa slovenski socialdemokratski voditelji sami napravili red in izpremembo v uredništvu, je Zavezino vodstvo opustilo svoj namen.

73. Vojno ministrstvo je prosilo za odstop 2% obresti od temeljne vloge Zaveze pri »Popotniku«, »Zvončku« in »Učiteljskem Tovarišu« v vojne svrhe, k čemu je vodstvo rado privolilo.

74. »Učiteljsko društvo za Trst in okolico« je poslalo po dva prepisa dveh pismen na Zavezino vodstvo, in sicer za zboljšanje gnetnega položaja učiteljstva, ki služi v Trstu na Ciril-Methodovih šolah, kakor tudi za družbene vrtnarice. Hkrati se je naprosilo Zavezinega predsednika, naj blagovoli o tem govoriti z družbenim predsednikom, kar se je takoj izvršilo. Dne 21. novembra t. l. je bila seja omenjene družbe. Pri tej se je sklenilo, da regulacije učiteljskih plač sedaj med vojno ni mogoče zadovoljivo urediti, pač pa dobi družbeno učiteljstvo izdatne draginjske doklade. Obenem je izrazilo Tržaško učiteljsko društvo željo, da naj posreduje vodstvo Zaveze pri C. M. D., da se obrneta na kompetentno mesto, da pride učiteljstvo, ki služi v vojakih, zopet nazaj v šolo.

75. »Savinjsko učiteljsko društvo« je prešlo z delovanjem, ker sta bila dva člana v preiskavi, a pozneje seveda popolnoma oproščena. Predsedstvo tega društva je naprosilo Zavezo, da naj informira o tem »Jugoslovanski klub«, ki naj se zavzame za to, da se prepoved prekličje. Vodstvo Zaveze se je obrnilo v ta namen do »Jugoslovanskega kluba« in v Gradec na c. kr. deželno vlado. Od obeh še ni odgovora.

76. Odposlala se je vsem našim društvom okrožnica, da naj imajo vsa društva že sedaj vse one junake-učitelje v evidenci, ki so padli za domovino.

77. »Sežansko učiteljsko društvo« je prosilo, da naj se zavzame Zaveza za draginjske doklade primorskega učiteljstva. Vzdrževalnina se ne izplačuje redno, prošnje pa se kratkoma odbijajo. Tozadevna prošnja je bila poslana v Trst na c. kr. namestništvo.

78. Ravnateljstvo zalog šolskih knjig na Dunaju je prosilo Zavezo za klišee Gregorčiča, Hausa, Boročiča in Čehovina. Prošnje se je ugodilo.

79. Nov urednik hrvaškega lista »Vjenni drug«, ki je namenjen učencem vajeniške in obrtne šole, je prosil za klišee fizikalnih aparatov. Te aparate je videl v »Zvončku«, v spisu strokovnega učitelja K. Humeka. V prošnji poudarja, da uredništvu »Zvončka«, kadar ta kaj pripravnega potrebuje, rad brezplačno posodi karkoli. Vseh 63 klišeev se je odposlalo na posodo omenjenemu uredništvu.

80. Predsednik »Ljubljanskega učiteljskega društva« je sporočil, da je čas letošnjega delegacijskega zborovanja jako mesečno izbran, ker je železniška zveza neugodna. Razpravljati definitivno že sedaj med vojnim časom o reformni šolstva se zdi društvu neprimerno. — Ustrežajoč izraženi želji, je sklenilo vodstvo Zaveze, da se preloži čas zborovanja na dan pozneje, torej na 28. december, ker bi morali oditi daljni delegati z dana že o praznikih. O reformni šolstva razpravlja najprej šole odsek, zato se je društvu odgovorilo, da ne bo letos o tem še nič pozitivnih sklepov.

81. Dne 10. novembra t. l. se je poslalo pozdravilo 42. glavni svečani sjednici »Hrvaškega pedagoškega in književnega zbora«, ki se je vršil v Zagrebu dne 14. in 15. novembra.

82. Bivši okrajni šolski nadzornik Firan Finžgar nam je poslal v ime uprave »C. kr. avstr. pomožnega zaklada za vdove in sirote, zavarovalni oddelček« prošnjo, da naj učiteljska Zaveza kaj stori za VII. vojno posojilo v smislu gori imenovanega pomožnega zaklada, in sicer povzoru, kakor je to zasnoval »Lehrerbund« na Štajerskem. Odgovorilo se mu je, da tega ne more, ker je prišel dopis

prepozno. Sicer pa je storila Zaveza v isti patriotsko svrhu že svoje uspešne korake.

Za hrvaško srednjo šolo u Pulu.

Tečajem nekoliko mjeseci položili su mornari ratne mornarice u Puli preko 50.000 kruna na oltar domovine, da se otvori hrvaškom narodu u Puli toliko potrebna srednja škola. Neopisivo bijaše oduševljenje, kojim su naši junački momci žrtvovali sve svoje novčane prihode za istarsku prosvjeto. Imade mnogo mornara, koji su darovali po 100 i više kruna, dakle sve, čime su raspolagali. Sakupljanje je za našu srednju školu u Puli upravo sijajno napredovalo i danas bi bila već odavno prekoračena svota od 100.000 kruna.

Nijemci u Puli imadu dvije državne srednje škole, dvije muške i dvije ženske pučke škole i dvije građanske škole, a za hiljade i hiljade našega naroda otvorila se ovih dana po dvadesetgodišnjem boju jedna pučka škola. Šada, kad se je narod odlučio na samopomoć, kad se je uzornom požrtvovnošću latio posla za našu narodnu kulturu, eto ti novih zapreka. Svako je sredstvo dobrodošlo našim narodnim neprijateljima, samo da se onemogućući prosvjetni rad našem narodu.

Svojim će nasilničkim strestvima svakako uspjeti, ne dođe li pomoć.

Jugoslaveni! Dužnost je svakoga pojedinca, da priskoči u pomoć braći u Istri. O Vama je zavisna sudbina naše toliko potrebne srednje škole u Puli. Bje-gunačka su istarska dijeca po češkoj i Moravskoj poslala hiljadama kruna za naše škole u Puli. Ali glavno je vrela prinos, iz kojega smo crpili sve naše nade, usahlo. Dokažimo dakle, da smo jači od od svakog nasilja, da smo unatoč zbranim kadri prosveti ono, što smo naučili. Neka taj očajni glas iz bijedne i gladne Istre ne ostane bez odziva, neka zvaki Jugoslaven djelom dokaže, da nije voljan žrtvovati tudim interesima ni pedalj naše zemlje, ni jedno jedino dijete!

Sl. Narod.

Iz Dekanov — Istra.

Vse do pičice je res! Tako se je izrazil gosp. občinski tajnik Franc Kosmina v dopisu v »Edinosti« z dne 10. aprila št. 95 pod naslovom »Iz Dekanov«.

Nikdar se nisem maral trgati po časopisih, še najmanj pa z lažmi, a položaj in razmere so res dovedle do skrajnosti. Torej k dopisu, a ne toliko v svojo obrambo in tudi ne toliko v pojasnjevanje tukajšnjemu ljudstvu — saj ako miso slepi — sem si vedno mislil — bodo že spregledali in tok časa jih že privede do spoznanja in razločevanja dobrega od hudega, kdo jim je prijatelj, kdo njih sovražnik. To veljaj v pojasnilo širši javnosti, posebno pa učiteljskemu stanu ter višjim oblastem, ki jih ta gromovnik kliče nad učiteljsko osobje.

Ne ljubezen do mladine in skrb za njeno bodočnost ni potisnila peresa v dopisniško roko, ampak zapriseženo sovrastvo do učiteljstva ga je zopet prijelo. Saj je isti to večkrat pokazal.

Ako bi mu bilo na tem ležeče, bi se že v mimih časih zavzel kaj za šolstvo ter učiteljski stan in šel na roko v katerikoli obliki. Seveda ravno nasprotno, polena pod noge. Hm, kaj so mi učiteljski! Plesali bodo, kakor homo mi hoteli, oziroma kakor bom jaz godel. Marj so kedaj v Dekanah otroci redno hodili v šolo? Bilo jim je mar, istotako staršem, še manj občini. Patres comunis! Stare razrednice nam povedo in sicer iz leta 1903/4 več kot dovolj. Tedaj je imel I. razred 86 učencev, a 6381 zamud, t. j. 74 zamud na vsakega učenca ali 21%. Tu ni govora o rabi otrok pri delu, ker od 1. 2. 3. šol. leta so le še premajhni, da bi jih mogli uporabljati doma njihovim staršim, ki so se baje s tem izgovarjali. II. razred istega leta je imel 1954 zamud, na vsakega učenca 44 zamud, t. j. 12,5%. Vsa leta bi lahko naštel do danes, a čas mi sedaj ne »pripušča«. Pa naj bo še leto pred vojno. V I. razredu je bilo 71 učencev, zamud pa 2923, na vsakega 42, t. j. 12%, v drugem razredu istega leta 48 učencev 1927 zamud, 41 na vsakega, t. j. 11,5%.

Pomisliti pa treba, da je bilo tukaj blagostanje, kar ne ovira, ampak bi moralo celo pospeševati reden obisk. Sedanjí obisk šole pa je isti, kakor takrat pred vojno, kar bi oziroma zagovarjalo z izrednimi vojnimi razmerami. In dokazati morem celo, da je obisk tu pa tam celo boljši od onega. Kdó je bil torej takrat kriv, da miso otroci obiskovali šole? Mari učiteljstvo, ki je uporabljalo vsa razpoložljiva sredstva za dober obisk, in ki je redno poročalo krajnemu šol. svetu

v Dekanah o zamudah, ki pa jih je — ne da bi o tem razpravljaj — vrgel v koš. Dokaže za to imamo še; a še več, celo omrazili so učiteljstvo napram ljudstvu, zakaj da ga šikanira z naznanili, kaj pa še le s kaznimi. Ribba pri glavi smrdi. Stara navada, železna srajca. Kaj ali ste mislili, oziroma mislite, da bo ovca cela, volk pa sit. O ne, to vkup ne more biti. Kaj ne da, saj zadostuje, da je šol. poslopje — ako se sme to tako imenovati.

Kaj požete hvaldo in čast pokojnim, ki jih ni več. Pustite jih vsaj sedaj na miru. Takrat ste jih imeli hvaliti in častiti. Ali je treba res prej umreti, da se kdo časti in hvali?! Ali ste pozabili na vse šikane, ki ste jih pokojnima prizadevali, ali ste pozabili na neprijetnost, ki ste jima jih povzročali? Pogled v šolsko kroniko nam mnogo pove o razmerju in razvoju šolstva v Dekanah, ter o razmerju občinskih očetov do šolstva ter učiteljstva. Imam pisma v rokah, ki jih o priliki lahko še uporabim. Takrat jim je moralo učiteljstvo res tlačaniti v pravem pomenu besede, a proti svoji volji. — In ravno to vas jezi, da vam tudi sedanje učiteljstvo ni hotelo in moče le tlačaniti. Teptali ste ga, a ne poteptali, akoravno je imel pred kratkim tukajšnji šol. voditelj že toliko mesečne plače, kolikor je gosp. občinski tajnik cigaret pokadil. Še pred dobrim letom je namreč imel čistih mesečnih dohodkov 92 K (devetdeset in dve kroni) štiri, oziroma petčlansko družino in ženo v postelji. Po vrhu vsega ste ga še grabili za vrat. Sic! A uklonili me niste! Toliko časti sem le imel in je imam še danes. Takrat ste preganjali mene in tovarišice, in tožarili, da pohajamo. In zopet vam ni prav, da delamo. Pa bomo še tem pridnejše delali v šoli in izven šole, če boste tudi vsak dan zatnjevali v »Edinosti«, da imamo v celem letu le dva meseca šole. Hinnavščina je to, podla, ki hoče še tu izrabljati ubogo ljudstvo.

Ali ste pozabili kaj vam je blagopokojni gosp. Kuret ob sprejemu svojega prihoda, ki ste mu ga prirredili, v nagovoru omenil. Izrazil je bojazan, da po »hozani« pride kmalu »križaj ga«, kar se je v veliki meri nad njim tudi uresničevalo?! In pokojni gosp. Rudež, ali se ni moral braniti z onozjem v roki? Odkod je to prihajalo? Zakaj pa je takrat divjala mladina? Ali sem bil tudi jaz takrat kriv in učiteljice? Da mladina toliko krače in pohaja po gostilnah, ali smo tudi mi krivi? Falotstvo, ki si to izmišlja in daje tako pohujšljivo potuho pa časopisju! Preden sem bil jaz tukaj, so Tržačani in tudi tuk. okoličani poznali tukajšnje ljudstvo in razmere, a hudoba hoče navaliti vso njihovo, oziroma mnogletno krivdo patrum comunis na me.

In ali ste pozabili, kaj vam je podpisani pri svojem prihodu omenil glede šole in šol. otrok? Prišel sem v vojnem času v dobrem sporazumu in sodelovanju doma, cerkve ter občine, da bi prišel vsi do približnega zboljšanja in uspeha. Brez teh sodelovalcev pa naj bo učiteljstvo še tako izvrstno — je več trud zaman.

Blagih pokojnikov tudi še sedaj ne pusti v miru, ko pravi, da sta zaradi ljubkega petja zanemarjala šol. pouk. Hoče ju hvaliti, a obenem ju napada, da sta zanemarjala pouk, a obenem hoče mene udariti zaradi pevške oziroma pivske stafaje.

Sicer se vidi, da so dopisniki, oziroma dopisnik krpucal omenjeni dopis pri listih in mižuretah, ko v isti sapi ter delinju in v pjanški maščevalni jezi trdi, da je vojna odnesla prejšnji tako redni obisk. To je logika! Vredna moža, seveda! Ni torej komu zameriti. S podpisni na dan, consules! Zakaj se skrivate za hrbotom urednikovim in občinarjev?!

Radi prostora — o razdiivanju mladini in delovanju tuk. učiteljskega osobja izven šole — v prihodnje. Torej — do pičice res — kaj ne gosp. obč. tajnik! Salus! — Ambrožij Rusjan, šolski voditelj.

Iz naše organizacije. Skupne zadeve.

Iz Zaveze avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Imenik članov so poslala nadalje nastopna društva: 20. Novomesko učiteljsko društvo — 27 članov. 21. Učiteljsko društvo za Laški okraj — 55 članov. 22. Ormoško učiteljsko društvo — 36 članov. 23. Goriško učiteljsko društvo — 31 članov. Učiteljsko društvo za Trst in okolico je objavilo še 5 članov (skupaj 148 + 5 = 153 članov). V 9. štev. smo izkazali 793 članov, danes 154 novih, torej skupaj 947 članov, 10 društev še ni poslalo imenikov.

Vodstvo Zaveze.

Učiteljski konflikt. Gosp. Ivan Čop, posestnik in trgovec v Mostah na Gorenjskem je daroval 27 K in Hranilnica in posojilnica v Framu pa 10 K. Hvala.